

ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ (НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ІСПАНІЇ, ФРАНЦІЇ)

УДК 378.937

Радкіна В. Ф.

В статье рассматриваются теоретические подходы и средства организации научно-исследовательской деятельности будущих учителей. Проанализированы позиции известных ученых Испании и Франции, опыт университетов. Представлены исследовательские задания, которые могут быть использованы в процессе подготовки учителей-филологов.

Ключевые слова: научно-исследовательская деятельность, поликультурная компетентность, будущий учитель.

THE MEANS OF ORGANIZATION OF STUDENTS' RESEARCH ACTIVITY (ON THE EXAMPLE OF SPAIN AND FRANCE)

Radkina V.

The article deals with the theoretical approaches and means of organization of the research activities of the future teachers. The position of well-known scientists in Spain and France, the experience of universities are analyzed. The research tasks, which can be used in the preparation of teachers-philologists are presented.

Keywords: research activities, multicultural competence, future teacher.

Одним з найбільш актуальних питань формування готовності майбутніх учителів-філологів до професійно-педагогічної діяльності у європейському освітньому просторі є оптимізація їхньої підготовки до викладання мов та культур. Отже, постає питання про підвищення ефективності організації саме науково-дослідної діяльності студентів, котра володіє значним ресурсом у вирішенні такого важливого практичного завдання, як забезпеченні лінгвістичної, комунікативної, навчально-пізнавальної, полікультурної компетентностей, ерудиції, рефлексивного мислення майбутніх педагогів.

Це питання розглядалося в таких аспектах, як професійна підготовка майбутніх учителів-філологів (О. Бігич, А. Богуш, О. Гончар, І. Задорожна, І. Зимняя, М. Князян, Г. Крючков, Р. Мартинова, С. Ніколаєва, О. Семенов, О. Хромченко, Я. Черньонков), організація науково-дослідної діяльності у системі вітчизняної (Н. Кічук, Г. Кловак, Н. Коваль, В. Козаков, О. Савченко) та зарубіжної освіти (М. Ераут, Ю. Кіщенко, Б. Кракер, Л. Пуховська, Д. Мадрид, К. Марсело, Б. Морлес, Ф. Хейфорс).

Втім, досвід організації науково-дослідної діяльності студентів у університетах таких країн Євросоюзу, як Іспанія та Франція, потребує свого детального висвітлення. У зв'язку з цим нами було висунуто такі завдання статті: виявити творчі підходи науковців зазначених країн з організації наукового пошуку майбутніх учителів філологічних спеціальностей; представити приклади дослідницьких завдань початкового та креативного етапів організації науково-дослідної діяльності студентів.

Вивчення наукових праць (Ж. Беакко, Р. Біскерра Альсіна, В. Кастелотті, Ж. Кюк, С. Фернандес), досвіду університетів Іспанії (Автономний університет

в Мадриді, університет Паленсії) та Франції (університет Екс-ан-Провансу, університет Лотарингії) свідчить, що переважно, готуючи вчителя-філолога, в контексті науково-дослідної діяльності передбачається оволодіння стратегічною, дискурсивною мовними компетенціями (цикл філологічних навчальних дисциплін) та етнолінгвістичною, інтерпретаційною, виховною компетенціями (цикл психолого-педагогічних навчальних дисциплін) [1; 8; 11-13]. На думку Ж. Кюка, педагог має оволодіти засобами формування у учнів внутрішнього коду мови, вмінь генерувати й інтерпретувати тексти, аналізувати полікультурний контекст. При цьому науково-дослідна діяльність майбутнього вчителя-філолога має бути спрямованою на поглиблене вивчення дидактики іноземних мов і культур [10].

Зазначимо, що науково-дослідна діяльність у окреслених країнах організовується поетапно: на початковому етапі має місце ознайомлення з методами наукового пошуку у лінгвістиці, літературі та лінгводидактиці, передбачається впровадження дослідницьких завдань на обмеженому матеріалі (наприклад, аналіз художнього образу, стилістичний аналіз тексту, розробка прийомів ознайомлення учнів з лінгвістичним феноменами, літературними творами). На креативному етапі студенти залучаються до науково-дослідної діяльності у форматі наукових гуртків, лабораторій, наприклад, передбачається розробка програми проектної роботи з іноземних мов для учнів, тьюторської діяльності старшокурсників з організації наукового дослідження (у рамках проблемної групи) для студентів 1-2 курсу, укладання портфоліо з дидактики іспанської / французької мови як іноземної тощо. Принагідно акцентуємо, що саме на креативному етапі організації науково-дослідної діяльності домінує проектне навчання. Наприклад, узагальнення проведених нами спостережень та бесід із студентами та викладачами свідчить, що оптимізаційним впливом на формування професійних якостей у майбутніх учителів філологічних спеціальностей у університетах обох країн відзначаються такі: розробка проектів «Марсель та Одеса – гостинні міста», «Університет майбутнього», «Ігрова діяльність на уроках іспанської / французької мови», «Соціокультурний контекст навчання іноземної мови», «Використання відеоматеріалів на уроках іноземної мови» тощо.

Актуальним питанням для підготовки майбутніх учителів-філологів залишається дидактичне забезпечення саме початкового етапу організації науково-дослідної діяльності. Слід наголосити, що як науковцями України (В. Радкіна), так і Західної Європи (Б. Бессьер, М. Монтойа, Ж. Тена) пропонується на цьому етапі активне використання потенціалу творів мистецтва в навчальному процесі, інтеграція декількох видів мистецтв в одній навчальній дисципліні на основі загальних ідей, стилів, творчих методів тощо [5; 13]. Як зазначалося нами [5], результат спілкування людини з художнім образом має моментальний характер – естетичне переживання, та тривалий – накопичення естетичного досвіду, художніх та наукових знань. В такому сенсі реалізуються пізнавальна та комунікативна функції художнього образу. Естетичне значення образу полягає в тому, що в ньому міститься конкретне втілення загальнолюдських цінностей.

Підкреслимо, що аналіз художнього образу, стилістичних прийомів у літературних творах є ефективним засобом формування дослідницьких умінь студентів (аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, систематизації,

класифікації, узагальнення) та їхнього критичного мислення. Більше того, характер художнього образу містить в собі естетико-педагогічну цінність, використання якої в педагогічному процесі є не тільки бажаною, але й необхідною. Ми дотримуємося позиції, що художній образ виступає одиницею, котра моделює сукупність усіх якостей естетичної свідомості як складного цілого. Такий підхід розкриває принципове положення про те, що, оскільки основною категорією мистецтва та методом відображення дійсності є художній образ, головне завдання навчальних предметів полягає в систематичному розвитку сприймання художнього образу та створення його у власних роботах. Тобто, визначається ще одна функція художнього образу – креативна.

З використанням літературних творів французьких письменників (зокрема, новели «Кармен» П. Меріме) нами були розроблені та впроваджені дослідницькі завдання на заняттях з «Основної мови (французька)» такого аспекту, як «Домашнє читання». Наведемо декілька прикладів завдань початкового етапу організації науково-дослідної діяльності студентів у університетах України. Окреслені нижче завдання передбачали попереднє читання та переклад певних фрагментів новели П. Меріме «Кармен».

Expliquez les termes speciaux dans la phrase suivante: “Je faisais une chaine avec *du fil de laiton* pour tenir mon *epinglette*”. Divisez tout le lexique special en groupe et expliquez leur sens dans le contexte.

Faites le champs semantique du mot *baigneuse*. Expliquez sa particularite a travers le texte.

Traduisez l’expression mise en italique dans la phrase: «Les femmes *comme il faut* ne portent le noir que le matin...». Donnez les autres significations de ce groupement stable.

Trouvez des emprunts et expliquez leur role stylistique dans le texte.

Comment comprenez-vous la phrase suivante :”...mais elle, suivant l’usage des femmes et des chats qui ne viennent pas quand on les appelle et qui viennent, quand on ne les appelle pas, s’arreta devant moi et m’adressa la parole...” Trouvez l’equivalent ukrainien pour l’expression-cle.

Quelles emotions des personnages les mots et les phrases d’introduction transmettent-ils dans le texte? Dans quelle partie privilege-ils?

Faites la traduction de la phrase suivante: “A Seville chacun lui adressait quelque complement gaillard sur sa tournure: elle repondait a chacun, *faisant les yeux en coulisse*, le poing sur la hanche, effrontee comme une vraie bohemiennne qu’elle etait “ Expliquez la locution phraseologique mise en italique. Appreciez la phraseologie de P.Merimee comme moyen de son style individuel.

Analysez du point de vue syntaxique la phrase suivante: ”J’etais donc le nez sur ma chaine, quand j’entends des bourgeois qui disent: “Voila la gitanilla!”

Trouvez les synonymes du mot *don Jose*. Comment ce phenomene linguistique decouvre l’image des deux personnages?

Qu’est-ce que c’est *le franc Navarrais*? Donnez la polysemie de l’adjectif *franc*.

Appreciez la comparaison dans la phrase : «Je ne savais ou me fourrer, je demeurrais *immobile comme une planche*». Trouvez les autres comparaisons dans le texte et expliquez leurs origines.

Trouvez le calembour dans le dialogue. Comment ce phenomene aide a voir le caractere de Carmen?

Definissez les types de texte, employés dans les fragments. Analysez l'effet produit par ce mélange.

Etudiez la tonalité des fragments. A l'aide de quoi est-elle exprimée?

Expliquez la phrase "Première sottise!" du point de vue linguistique. Quels sentiments du personnage transmet-elle?

Trouvez la description des jeunes filles. Appréciez les procédés stylistiques utilisés dans le fragment. Comment l'auteur montre-t-il l'attitude de don José envers les Andalouses ? Quels traits de caractère de don José voyez-vous dans ce fragment ?

Слід наголосити, що естетико-професійна ціль педагога в роботі над твором мистецтва – не тільки зрозуміти, але й правильно інтерпретувати художній образ. Тобто, здібність до художньої комунікації, що виявляється в естетичній мовній компетенції, є необхідною професійною якістю педагога. Продуктом такого спілкування, наприклад, для учителів-філологів, є естетико-лінгвістичний аналіз твору. Сенс такого аналізу виявляється в естетичному тлумаченні художнього образу завдяки індивідуальним особливостям стилю автора. Отже, на креативному етапі має сенс запропонувати студентам розробити схему стилістичного аналізу певного художнього твору, системи вправ з характеристики його теми, ідеї, проблем, персонажів, їхньої поведінки, вчинків тощо.

Отже, досвід університетів Іспанії та Франції свідчить про доцільність поетапної організації науково-дослідної діяльності студентів, що дозволяє забезпечити поступове оволодіння дослідницькими вміннями, методами наукового пошуку, розширити професійно значущі знання, сформувавши художньо-естетичний смак майбутніх учителів-філологів.

Перспективи дослідження полягають у розкритті засобів підготовки майбутніх учителів-філологів до науково-дослідної діяльності у університетах інших країн, виявленні спільних та відмінних підходів щодо оптимальної організації цього виду пізнавальної роботи студентів.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

2. Задорожна І. П. Психолого-педагогічні передумови формування індивідуального стилю навчальної діяльності студентів вищих закладів освіти [Електронний ресурс] / І. П. Задорожна // Режим доступу <http://eprints.zu.edu.ua/1348/1/07zipvzo.pdf>

3. Князян М. О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Князян Маріанна Олексіївна. – Ізмаїл : 2007. – 445 с.

4. Лінгводидактика в сучасних закладах освіти. / За заг. ред. А.М. Богуш. – Одеса: ПНЦ АПН України, 2001. – 269 с.

5. Радкіна В. Ф. Формування художньо-естетичного смаку як професійної якості майбутнього вчителя: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Радкіна Валентина Федорівна. – Ізмаїл : 2004. – 196 с.

6. Хромченко О. В. Засоби підготовки майбутніх учителів до організації навчально-дослідницької діяльності старшокласників (для студентів філологічних

спеціальностей): Навчальний посібник / О. В. Хромченко. — Одеса : Персей, 2014. — 152 с.

7. Черньонков О. Я. Теоретико-методологічні засади індивідуалізації професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов / Я. О. Черньонков // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : педагогіка та психологія. — Вип. 29. Ч. 2. — Ялта : РВВ КГУ, 2011. — С. 92-100.

8. Aix Marseille Universite [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.univ-amu.fr/

9. Beacco J.-C., Castellotti V., Chiss J.-L. L'approche par competences dans l'enseignement des langues / J.-C. Beacco, V. Castellotti, J.-L. Chiss. — Paris: Les Editions Didier, 2007. — 308 p.

10. Dictionnaire de didactique du francais langue etrangere et seconde / Sous la direction de Jean-Pierre Cuq. — Paris: Cle international, 2003. — 304 p.

11. Universite de Lorraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.univ-lorraine.fr/

12. Universite de Lorraine — Wikipedia [Електронний ресурс]. — Режим доступу : fr.wikipedia.org/wiki/Universite_de_Lorraine

13. Universite de Picardie Jules Verne [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.u-picardie.fr/sophie-pelissier-chaze—303798.kjsp>

THE MEANS OF ORGANIZATION OF STUDENTS' RESEARCH ACTIVITY (ON THE EXAMPLE OF SPAIN AND FRANCE)

Radkina V.

Abstract. *One of the problems of the future teachers' training to professional and educational activities in the European educational space is to optimize their preparation for teaching languages and cultures. The students' research activities is a mean of forming of linguistic, communicative, multicultural competencies, knowledge, reflective thinking.*

The experience of universities of Spain (Autonomous University of Madrid, University of Palencia) and France (University of Aix-en-Provence, University of Lorraine) shows that the research activity is organized in stages: initial and creative. The students' activity provides a review of the methods of scientific research in linguistics, literature and methodology. The students are involved in research work within research groups, laboratories, for example, is expected to develop programs for tutor of the organization of future teachers' research.

Using literary works of French writers, we have developed and implemented research tasks in the classroom «Basic language (French)».

Thus, the experience of the Spain and France suggests a phased feasibility of the research activities of students, allowing for gradual mastery of research skills, methods of scientific inquiry, professionally significant knowledge.

Prospects study are discovering the means of future teachers' training to research activities in universities in other countries, identifying differences and approaches to optimal organization of this activity of students.

Keywords: *research activities, multicultural competence, future teacher.*